

Мотивація художньо-творчої діяльності молодших школярів

Сучасна людина живе і працює в динамічному глобалізованому світі, що постійно змінюється, тому їй необхідно навчитися орієнтуватися в нових умовах і адаптуватися до змін, не втрачаючи себе як особистість. В такому світі успішно діють та творять активні люди, здатні мислити нестандартно, сміливо, змінювати цей світ на краще.

Психологічно творчість є потребою людини, адже творча діяльність – це не лише відкриття в певній галузі науки, художні досягнення, творчі продукти, що є значущими для суспільства, - творчості вимагає повсякденне життя, з його малими і великими проблемами, які людина часто мусить вирішувати. Для того, щоб допомогти становленню творчої особистості, важливим є вплив на мотивацію творчої діяльності, своєрідного «двигуна», активізатора творчої практики дитини, зокрема художньо-творчої діяльності.

Дослідженням різних площин питання розвитку художньо-творчої діяльності молодших школярів займалися багато вчених, зокрема ХХ століття – В. Кардашов, О. Мелік-Пашаєв, З. Новлянська, О. Савенков. Мотивацію творчої діяльності вивчали такі дослідники, як П. Мазур, О. Савченко, З. Юрченко, В. Ягункова та ін.

Отже, метою статті є висвітлення мотиваційних аспектів проблеми розвитку художньо-творчої діяльності молодших школярів, виявлення певних умов, прийомів стимулювання художньо-творчої практики учнів початкової школи.

Традиційним у психології є визначення мотиву як „спонукання до діяльності, пов’язане із задоволенням потреб суб’єкта” [3, с. 219]. Стимулом молодшого школяра до занять художньо-творчою діяльністю виступають *зовнішні та внутрішні* мотиви.

Зовнішні мотиви безпосередньо не пов'язані з діяльністю, але впливають на її успішність (довіра до вчителя; прагнення отримати гарну оцінку, похвалу дорослих, позитивний відгук від слухачів тощо).

Внутрішні мотиви пов'язані безпосередньо із самим процесом художньо-творчої діяльності, її результатами (схильність до занять художньою творчістю, бажання висловитись, поділитись враженнями, допитливість, творчий інтерес, почуття захопленості, емоційний сплеск тощо).

Внутрішня мотивація молодшого школяра нестійка, інтерес виявляється переважно до результату. Вольові зусилля до подолання труднощів, наполегливість у досягненні мети, завершенні творчого продукту учні виявляють залежно від ситуації: цікаве завдання; приваблива, внутрішньо хвилююча тема творчої роботи, підтримка дорослих, товариша, орієнтація на глядачів тощо.

Головну роль у мотиваційному компоненті художньо-творчих здібностей молодшого школяра відіграють внутрішні мотиви, а саме *схильність до занять художньою творчістю, бажання поділитись враженнями, допитливість, творчий інтерес*. Вони за умови належної організації творчої діяльності у більш дорослому віці можуть перетворитися у стійкі мотиваційні утворення: потребу втілювати власні переживання у художній формі; бажання зайняти авторську позицію у мистецтві; прагнення самовираження, самопізнання та пізнання інших.

Деякі дослідники, зокрема В. Левін вважають, що стратегічне завдання керівництва художнім розвитком молодшого школяра полягає в тому, щоб сформуванню у нього прагнення спілкуватися засобами художніх образів [1, с. 51]. Цей провідний інтегративний мотив художньої творчості, що має здебільшого внутрішні характеристики, найчастіше визначають як *художньо-комунікативний мотив*. Його формування в учнів початкових класів є необхідною умовою успішного розвитку їх художньо-творчих здібностей.

Водночас, на нашу думку, вчитель має впливати як на зовнішні мотиви (цікаве завдання, похвала, представлення роботи на виставці), так і внутрішні

мотиви (прагнення передавати враженні від оточуючого світу засобами художніх образів), лише за таких умов можливі суттєві зрушення у розвитку художньо-творчих здібностей молодших школярів.

Мотивація художньо-творчої діяльності кожної дитини глибоко індивідуальна та має складну ієрархічну структуру: одні мотиви займають відносно стійке домінантне місце, інші – підпорядковане. Художньо обдаровані діти характеризуються тим, що в основі їх діяльності переважають мотиви (потяги, бажання, схильності, інтереси, потреби), безпосередньо пов'язані з її змістом. Художня діяльність, яка виконується не для отримання гарної оцінки, не для того, щоб перемогти на конкурсі, побачити роботу на виставці, а тому, що хочеться „перекладати життя своє у художні образи”, висловлюватись засобами художнього слова, обов'язково пов'язана з роботою центра позитивних емоцій, збільшує енергетичний тонус, оперативний енергопотенціал людини (О. Кочерга, В. Чудновський, В. Юркевич).

Отже, мотивація, зацікавленість художньою діяльністю – провідна характеристика художньо обдарованої дитини; мотиваційний компонент відіграє роль своєрідного центру, який організовує художньо-творчі здібності в єдину структуру на особистісній основі саморуху.

Наші спостереження за навчальним процесом у початковій школі засвідчили, що сучасна шкільна практика недооцінює роль мотиваційної підготовки до художньої творчості, вчителі не обізнані зі структурою мотивації молодшого школяра, не використовуються різноманітний арсенал завдань, методів, прийомів з цією метою.

Сучасні психологи стверджують, що мотивація до художньої діяльності формується в першу чергу в результаті цілеспрямованого стимулювання емоцій, почуттів, інтересів. При вихованні емоційно-ціннісного ставлення учнів до світу у дитини виникає бажання не лише підняти власний престиж за допомогою творчості, принести задоволення батькам, учителю, а самовиражатись і спілкуватись засобами образотворчого, декоративно-прикладного мистецтва.

Як наголошує Н. Миропольська, формуванню естетичної позиції школяра, стимулюванню емоцій, переживань сприяє *створення ситуацій естетичного переживання* [2, с. 138]. Вони виступають важливою педагогічною умовою, завдяки якій учні здійснюють акт активного відношення до світу. Ця умова має вирішувати наступні завдання:

- розвинути здатність відгукуватись на естетичні прояви об'єктивного світу;
- сформувати навички співпереживання з героями художніх творів;
- практикувати „вихід” естетичних переживань від мистецтва до повсякденного життя;
- використовувати досвід естетичних переживань у власній художній творчості.

Можна запропонувати наступні *прийоми стимулювання естетичних переживань*, які вчитель може використати для формування позитивної мотивації художньої творчості молодших школярів:

- звернення до кращих зразків художнього мистецтва з метою емоційного їх сприйняття;
- формування досвіду переживання почуття краси;
- створення ситуацій співпереживання з героями творів шляхом „вживання” в ці образи;
- спілкування з природою та спостереження за змінами у природі;
- інтегративне використання засобів різних видів мистецтв з метою активізації міжсенсорних асоціацій [5, с. 69].

Дорослі повинні максимально підтримувати ранні творчі прагнення дітей, стимулювати розвиток художньо-творчої практики, дбати про збагачення дітей життєвими враженнями, досвідом у різноманітних видах художньої діяльності. Від того, наскільки правильно будуть помічені художньо-творчі здібності дитини, наскільки вміло буде організований вплив на внутрішню та зовнішню мотивацію, часто залежать її мистецькі успіхи в

майбутньому, підтвердженням чого є безліч фактів з історії мистецтв і сучасної дійсності.

Для вчителя, який дійсно дбає про художньо-творчий розвиток дітей, важливо не лише формувати спеціальні художні уміння, виправляти помилки, коригувати художню діяльність, як про це думає, на жаль, більшість педагогів. Важливо не пропустити той момент, коли дитина сприймає світ як частинку себе, дивується красі, має бажання створити красу своїми руками, співпереживає героям казок, картин, співчуває їм, співіснує з ними, а не сприймає їх механічно. Мотивація відіграє важливу роль у художньо-творчому становленні молодших школярів, що дає їй можливість краще адаптуватися до нових соціальних умов, протистояти психологічній напруженості, яка значно зросла за останні роки, бути зберігачем і творцем вічних художніх цінностей, культури нашої країни.

ЛІТЕРАТУРА

1. Левин В.А. Воспитание творчества. М., „Знание”, 1977. – 64с.
2. Миропольська Н.Є. Мистецтво слова в структурі художньої культури учня: теорія і практика. – К.: Парламентське видавництво. – 2002. – 204 с.
3. Психология. Словарь/Под общей редакцией А.В.Петровского, М.Г.Ярошевского. – 2-е изд., испр. и доп. – М.:Политиздат, 1990. – 494с.
4. Савченко О.Я. Сучасний урок у початкових класах – К.: „Магістр”, 1997.- 256с.
5. Явоненко М.В. Мотиваційна підготовка до літературної творчості молодших школярів / Особистісно орієнтовані педагогічні технології у початковій освіті: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, Тернопіль, 4-5 травня 2006 р. – Тернопіль, 2006. – С. 68-70.